

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี
Management Approach for Large Scale Farming Ban Thap Ya,
Sing Buri Province

ชนนิภา ทองรอด (Chonnipa Thongrod)¹ สัจจา บรรจงศิริ (Sujja Banchongsiri)²

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี (2) การบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี (3) การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรีและ (4) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี ศึกษาจากประชากรทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จำนวน 53 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมมนาระดมสมอง ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจำแนก จัดกลุ่ม และการวิเคราะห์ SWOT ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 58.50 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 59.56 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.79 คน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ย 22.69 ไร่/คน ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 794.5 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,143 บาท รายได้จากการผลิตปี 2559/60 เฉลี่ย 130,347.96 บาท (2) การบริหารจัดการกลุ่ม มีการจัดทำแผนการผลิตรายแปลง มีการจัดโครงสร้างองค์กรของกลุ่ม มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม มีการเรียนรู้ การตลาด นอกจากผลิตข้าวแล้วกลุ่มมีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวตู มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวที่ผลิตมีการจำหน่ายหลายช่องทาง ได้แก่ การขายในตลาดประชารัฐ บริษัทเอกชน ตลาดออนไลน์ และโรงพยาบาลอินทร์บุรี และมีการจัดการเงินกองทุน (3) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ต้นน้ำมีการวางแผนการผลิต มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตและแปรรูปข้าวแบบครบวงจร กลางน้ำมีการแปรรูปผลผลิตจำหน่าย ปลายน้ำมีการทำข้อตกลงในการส่งข้าวให้กับโรงสีตั้งเขียงฮะ และบริษัทอาร์รี่มาร์เก็ตติ้ง (4) ปัญหาที่พบคือ การปลูกข้าวพันธุ์ที่ตลาดไม่ต้องการ ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพิ่มมากขึ้น สมาชิกขาดความรู้ทางด้านตลาด ข้อเสนอแนะ ภาครัฐควรจัดอบรมเพิ่มความรู้ทางการตลาดให้มากขึ้น แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มต้องมีการพัฒนาด้านการผลิต ด้านการตลาดและการบริหารจัดการกลุ่ม

คำสำคัญ แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ นาแปลงใหญ่ บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช rattychonny@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช moo018683627@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agaskbum@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this mixed methods research was to study on (1) basic conditions of the member. (2) group management approach. (3) supply chain management. (4) problems and suggestions for management of large scale farm at Ban Thap Ya, Sing Buri. Study from all total of 53 farmers of large scale farm at Ban Thap Ya. The data were collected by interviewing and group brainstorming. The quantitative data were used for analysis of frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value. The qualitative data were used for classification, cluster and SWOT analysis. Result in this study showed that (1) 58.50 percent of farmers were male, with average age of 59.56 years, and finish educated at primary level. Their average number of household member were 2.59. The average labor of the household was 1.79 persons/rai. The average of their farm size in the project was 22.69 rai/person with average rice yield of 794.5 kg. Their average cost in rice production was 4,143 baht/rai, Average income in 2016/2017 was 130,347.96 baht. (2) Management approach by production plan, organizational structure of the group, rules and regulations for organized group, learning, marketing. In addition to rice product the group is processing rice such as Khawtoo. The process of packaging development. The rice produced was distributed many channels. Sales were on the public market, private companies, online markets, and In Buri Hospital. And there was a fund management. (3) Rice production of the group was planned for Up-stream of the supply chain. Farming equipments were used to complete integrated rice production and processing in Mid-stream. Down-Stream, the group made memorandum of understanding with Tung Cheng Ha mill and Ary marketing (4) The problem was promotion issues of rice cultivation which does not meet market demand. Suggestion was more promoting Jasmine rice production. Management approaches must be developed to increase production, marketing and group management.

Keywords: Management approach for Large Scale farming, Large scale farming, Ban Thap Ya, Sing Buri Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

จังหวัดสิงห์บุรีมีพื้นที่ทั้งหมด 514,049 ไร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน 411,781 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80.11 ของพื้นที่จังหวัด โดยพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน มีการใช้พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 381,559 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 74.22 ข้าวจัดเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด เนื่องจากมีพื้นที่เพาะปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งของพืชเศรษฐกิจทั้งหมด โดยมีพื้นที่ประมาณ 343,757 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.87 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 75,647 ครัวเรือน แบ่งเป็นครัวเรือนภาคเกษตร 25,009 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.07 โดยพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว กข31 (ปทุมธานี 80) ข้าว กข41 ข้าว กข47 มีการเพาะปลูกทุกอำเภอ จากข้อมูลข้าวนาปีและข้าวนาปรัง มีการปลูกข้าวรวมทั้งสิ้น 476,004 ไร่ ผลผลิตรวม 313,601 ตัน จังหวัดสิงห์บุรีได้มีการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2558 จำนวน 1 แปลง ปี 2559 จำนวน 7 แปลง ปี 2560 จำนวน 2 แปลง รวมทั้งสิ้น 10 แปลง รวมพื้นที่ทั้งหมด 17,598 ไร่ เกษตรกร จำนวน 924 ราย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี, 2560) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาของกระทรวง (Road map) ซึ่งมีโครงการที่สำคัญคือการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง ประกอบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ) ได้มอบนโยบาย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2558 เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตตามที่กำหนด และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีหลักการ คือการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) หลังจากนั้นได้มีนโยบายการดำเนินงานตามมาตรการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2560 ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2558-2562 และมีเป้าประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวในระยะยาวให้กับชาวนาทั่วประเทศ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด โดยเน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว มีการกำหนดเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวแต่ละชนิดพันธุ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้ชุมชนมีการบริหารจัดการในการผลิตและการตลาดอย่างมีส่วนร่วม (กรมการข้าว, 2560) ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และทำการผลิตเอง (กรมการข้าว, 2561)

กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปี 2561 (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี, 2560) จากผลการดำเนินงานของกลุ่มนาแปลงใหญ่ยังไม่ได้มีการประเมินเพื่อหาแนวทางการพัฒนา ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีขึ้นเพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ แนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนากลุ่ม เกิดการจัดการผลิตสินค้าเกษตรในชุมชนและสามารถจัดการพื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดแนวทางในการจัดการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แปลงอื่นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี
4. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะและ แนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 53 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนาและสมัครเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรี

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนาระดมสมอง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างเครื่องมือการวิจัย แล้วทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลวิจัยต่างๆ กำหนดกรอบของเนื้อหาและคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้

2. รายละเอียดของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ และรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิดแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ด้านทรัพยากรกลุ่ม การจัดการกลุ่ม การจัดการการผลิต การจัดการตลาด การจัดการกองทุนกลุ่ม ด้านการเรียนรู้

ตอนที่ 3 การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี โดยแบ่งเป็นประเด็น การศึกษาการจัดการต้นน้ำ การจัดการกลางน้ำ การจัดการปลายน้ำ

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่โดยแบ่งเป็นประเด็นปัญหาดังนี้คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการเกษตร การเรียนรู้ ด้านการสนับสนุน และการวิเคราะห์ SWOT เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี

2.2 แบบบันทึกข้อมูลการสนทนาระดมสมองในประเด็นการบริหารจัดการ การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่ม ปัญหาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการบริหารจัดการกลุ่ม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนคือ จัดทำแผนการปฏิบัติงานการออกเก็บรวบรวมข้อมูล เกษตรกรกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรีครบทุกรายจำนวน 53 ราย โดยจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และประเด็น การสัมภาษณ์ตามสมอง ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและประธานกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา เพื่อนัดหมาย เกษตรกรทุกรายให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้คือ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์หาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจำแนกหมวดหมู่ การจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์ SWOT

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 53 คน เป็นเพศชายคิดเป็น ร้อยละ 58.50 เป็นเพศหญิงร้อยละ 41.50 สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 59.57 ปี สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 77.36 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน สมาชิกมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.79 คน มีพื้นที่เป็น ที่ราบลุ่มทั้งหมด ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ร้อยละ 84.9 สมาชิกอาศัยน้ำชลประทานทั้งหมด ร้อยละ 100 สมาชิกมี อาชีพหลักทำนาทุกราย ร้อยละ 100 ส่วนอาชีพรองสมาชิกส่วนมาก ประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เป็นต้น ร้อยละ 84.91 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เฉลี่ย 22.69 ไร่/คน มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบ เช่าทั้งหมด ร้อยละ 39.60 ผลผลิตเฉลี่ย 794.5 กิโลกรัมต่อไร่ หรือมากกว่า มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวในปี 2559/2560 เฉลี่ย 130,347.96 บาท ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ที่ 4,143 บาทต่อไร่

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

จากการสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์สมองของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่มีการบริหารจัดการกลุ่มดังนี้

2.1 การบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่

1) กลุ่มและการบริหารกลุ่ม มีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการ จำนวน 5 ตำแหน่ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรียุญญิต คณะกรรมการ แต่ละตำแหน่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ แต่ไม่มีวาระการดำรง ตำแหน่ง มีการแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 ฝ่ายคือ 1. ฝ่ายศูนย์จักรกล 2. ฝ่ายตลาด 3. ฝ่ายศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน 4. ฝ่ายศูนย์ข้าว มีกฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน และมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบผสม คือมีการบริหารงานโดยตรงจากประธานไปยังคณะกรรมการ และคณะกรรมการไป ยังสมาชิก มีการบริหารงานแบบแนวราบโดยมีการเชื่อมโยงโดยตรงกับคณะกรรมการในระดับเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกัน มีการติดตามการดำเนินงานโดยการจัดให้มีการประชุมประจำเดือน เดือนละ 1 ครั้ง หากมีกิจกรรมหรือเรื่องเร่งด่วนก็ มีการประสานงานประชุมทั้งในลักษณะกลุ่มย่อย (เฉพาะคณะกรรมการ) และกลุ่มใหญ่ (คณะกรรมการและสมาชิกทั้งหมด)

2) ผู้นำ ประธานกลุ่มมีความเป็นผู้นำ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยดูจากการเป็นประธานกลุ่มที่มีการ ตัดสินใจที่เด็ดขาด การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม การนำความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาเผยแพร่ให้แก่สมาชิกกลุ่ม จบ การศึกษาระดับปริญญาโท และเคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษามาก่อนที่จะเกษียณอายุราชการแล้วมาทำงานทางด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

การเกษตร จึงเป็นสาเหตุที่ประธานมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารงาน เช่น เทคโนโลยีการ พัฒนาที่ดิน เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต

3) กิจกรรม กลุ่มได้มีการจัดการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้ เกษตรกรสมาชิก การร่วมกันซื้อปุ๋ยและปัจจัยการผลิต การจัดการกลุ่มมีการสร้างความเข้าใจให้เกษตรกรสมาชิกโดยกำหนด ระเบียบและกฎเกณฑ์ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดสิงห์บุรี จะมีการนัดประชุมสมาชิกกลุ่มเป็นประจำ อย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง ประเด็นที่สำคัญในการประชุมคือ แฉ่งผลการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกทราบความก้าวหน้า ของการดำเนินงานตามเป้าหมาย ที่กลุ่มได้กำหนดร่วมกันเช่น ความก้าวหน้าของการผลิต ค่าการตลาดผลผลิตที่สมาชิกจะผลิต ได้ในแต่ละฤดูการปลูก สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ สินค้าเกษตรตำบลทองเอน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดสิงห์บุรี เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว การปลูกผักสวนครัวตาม แนวเกษตรทฤษฎีใหม่โดยการนำเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงาน

4) ทรัพยากร กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท ปี 2560 ดังนี้ เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง จำนวน 2 ตัน เครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องเย็บกระสอบ ด้วยมือ เครื่องวัดความชื้นข้าวเปลือก เครื่องโรยเมล็ดพันธุ์ จำนวน 2 เครื่อง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงสีข้าว ขนาดเล็กพร้อมกับสถานที่เก็บข้าวเปลือกจากหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยเพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวมข้าวเปลือกของสมาชิก โดยใช้เงินสินเชื่อแปลงใหญ่เป็นทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวจากสมาชิกในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดและบริการสีข้าวสารให้แก่ สมาชิกด้วย

5) การผลิต กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี มีการวางแผนในการผลิตพันธุ์ข้าวให้มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สมาชิกมีการจัดทำแผนการผลิตรายแปลงเพื่อวางแผนการเพาะปลูกให้ตรง ช่วงเวลา และความต้องการของตลาด เพื่อเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มโดยใช้แผนการผลิตรายบุคคล กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา มี การนำปฏิทินการปลูกข้าวมาปรับใช้โดยการจัดทำแบบบันทึกข้อมูลการปลูกข้าว มาแจกจ่ายให้กับสมาชิกแปลงใหญ่นำไปปรับใช้

6) การตลาด สมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ตำบลทับยา มีการพัฒนาด้านการตลาด โดยมีการเชื่อมโยงตลาด การทำข้อตกลงการซื้อข้าวเปลือก (MOU) กับโรงสีตั้งเขียงสะ และมีการตกลงการซื้อขายข้าวสารกับบริษัทอาร์รี่มาร์เก็ตติ้ง, โรงพยาบาลนิคมพัฒนา ชื่องานการจำหน่ายได้แก่ การขายในตลาดประชารัฐ, บริษัทเอกชนมารับซื้อ, ตลาดออนไลน์ การออกร้าน แสดงสินค้า มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยมีการแปรรูปผลผลิต จากการทำผงบั้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ มาผลิตเป็นข้าวตู

7) กองทุนหมุนเวียนและการบริหาร กรรมการบริหารกองทุนเป็นคณะเดียวกับคณะกรรมการบริหาร กลุ่ม มีกฎระเบียบของการบริหารเงินกองทุน แหล่งที่มาของเงินกองทุน โดยการระดมทุนจากสมาชิกขั้นต่ำคนละ 100 บาท และจากเงินสินเชื่อแปลงใหญ่เป็นเงินกองทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวจากสมาชิกในราคาที่สูงกว่าตลาด จำนวนเงินกองทุน 2,000,000 บาท มีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย มีการตรวจสอบและสรุปผลการดำเนินงานของกองทุน มีการปันผลคืน ให้สมาชิก

8) การเรียนรู้ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา มีการประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้อง โดยได้รับโอกาสที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงาน พัฒนาชุมชนจังหวัด ในการสนับสนุนองค์ความรู้ต่างๆในการพัฒนาสินค้าตั้งแต่การผลิตแปรรูปจนถึงการจำหน่าย การพัฒนา ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ตลอดห่วงโซ่อุปทานของสินค้า โดยเข้าร่วมประชุมอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรสมาชิก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

กลุ่มอื่น และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถ่ายทอดความรู้ ด้านการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) จัดเวทีชุมชนถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร 5 ครั้ง จัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพและเพิ่มผลผลิตข้าว 2 ครั้ง เก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ดิน ถ่ายทอดความรู้และตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์สนับสนุนตั้งกลุ่มทำปุ๋ยหมัก ให้ความรู้เรื่องสินเชื่อและการวางแผนธุรกิจ

ตอนที่ 3 การจัดการห่วงโซ่อุปทานกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

จากการสัมภาษณ์และการสนทนาระดมสมองของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรีที่ได้เก็บรวบรวมสามารถวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน ทั้ง 3 ส่วนได้ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการต้นน้ำ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีการดำเนินการดังนี้ คือ การลดต้นทุนการผลิต โดยการลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์จาก 25-30 กิโลกรัมต่อไร่ มาเป็น 8-12 กิโลกรัมต่อไร่ การเพิ่มผลผลิต โดยใช้ข้าวพันธุ์ดีจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท การลดการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทน การพัฒนาคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) และข้าวอินทรีย์ การบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การสร้างองค์ความรู้ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต มีการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีการผลิต ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาความรู้ เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว การปลูกผักสวนครัวตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่โดยการนำเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงานที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรตำบลทองเอน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสิงห์บุรี

3.2 การบริหารจัดการกลางน้ำ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีการดำเนินการดังนี้ คือ มีโรงสีชุมชนสามารถผลิตข้าวสาร และข้าวกล้องได้ สามารถแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นข้าวตู น้ำข้าวกล้องงอก มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์เป็นของตัวเองโดยการจัดทำสลากสินค้าชื่อ “ข้าวหอมแม่ลา” มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น บรรจุตามน้ำหนักที่ลูกค้าต้องการ เช่น ถุงละ 0.5 กิโลกรัม, ถุงละ 1 กิโลกรัม และถุงละ 5 กิโลกรัม

3.3 การบริหารจัดการปลายน้ำ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีการดำเนินการดังนี้ คือ มีการเชื่อมโยงตลาด การทำข้อตกลงการซื้อขายข้าวเปลือก (MOU) กับโรงสีตั้งเขียงฮะ มีการตกลงการซื้อขายข้าวสารกับบริษัทอารีมาร์เก็ตติ้ง และโรงพยาบาลอินทร์บุรี มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หน้าร้านที่ เจเจมอลล์ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ออกบูธ/งานแสดงสินค้า มีการเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce โดยเปิดเพจทางเฟสบุ๊คภายใต้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตข้าวอินทรีย์แม่ลา”

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนาระดมสมอง กับสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ ดังนี้

4.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาด้านการผลิต แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1.ชนิดพันธุ์ข้าว โดยจะมีการแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสมาชิกที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 กับข้าว กข. ชนิดต่างๆ กับอีกกลุ่มคือสมาชิกจะเลือกปลูกข้าวตามกระแส เช่น ข้าวเหนียวสันป่าตอง ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ 2. ภัยธรรมชาติ ปัญหาที่พบคือปัญหาน้ำท่วม ระยะเวลาจนถึง 4-5 เดือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

2) ปัญหาด้านการตลาด คือ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยาประสบปัญหาในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เนื่องจากตลาดผู้บริโภคต้องการข้าวใหม่ แต่ผลผลิตที่ได้ส่วนมากเป็นข้าวเหนียว สันป่าตองและข้าว กข. ชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นข้าวแข็งตลาดไม่ต้องการ ขายได้แค่โรงสีเท่านั้น

3) ปัญหาด้านการบริหารกลุ่ม คือ สมาชิกไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น บางรายเข้าประชุมไม่ต่อเนื่อง ทำให้การรับรู้ข่าวสารไม่ดีพอ จนเกิดการเข้าใจผิดของสมาชิกได้ สมาชิกมองที่ราคาจำหน่าย แต่ไม่มองถึงผลกำไรของการทำข้าวที่ต้นทุนสูง สมาชิกขาดการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริงในการทำนา สมาชิกขาดความมั่นใจว่ากลุ่มจะมีศักยภาพในการรับซื้อข้าวได้ สมาชิกมีความมั่นใจในโรงสีมากกว่า แม้ว่าราคาจะถูกกว่าที่ขายให้กับกลุ่ม

4) ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรและด้านการสนับสนุน คือ อุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่ครบวงจรของการผลิตทำให้มีปัญหาในขั้นตอนของการผลิต เช่น ได้รับการสนับสนุนรถเกี่ยวข้าว แต่ไม่มีรถบรรทุกเพื่อขนส่งรถเกี่ยวข้าวไปปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีการเรียกประชุมบ่อยเกินไป ไม่มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้สมาชิกไม่อยากเข้าร่วมประชุม สมาชิกยังขาดความรู้ทางด้านการตลาด จะเก่งด้านการผลิตเพียงด้านเดียว การวางแผนการตลาดยังไม่ลงตัว เนื่องจากผลผลิตที่ได้ยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

5) ข้อเสนอแนะด้านการผลิต คือ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีราคาสูง จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้สมาชิกเปลี่ยนมาปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากขึ้น ควรลดพื้นที่การปลูกข้าวชนิดอื่นลง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ควรมีการจัดรอบการผลิตให้ทันฤดูกาลน้ำท่วม

6) ข้อเสนอแนะด้านการตลาด คือ สมาชิกอยากให้นโยบายด้านราคาของการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) กับข้าวทั่วไปมีราคาแตกต่างกัน สมาชิกอยากให้ส่วนราชการเชื่อมโยงการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) กับตลาดทั่วไปให้ได้อย่างชัดเจน สมาชิกอยากให้มีนโยบายจากภาครัฐ ในการให้ส่วนราชการ โรงเรียน โรงพยาบาล สถานประกอบการ เปลี่ยนมาใช้ข้าวจากการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรตัวจริงโดยตรงมากขึ้น

7) ข้อเสนอแนะด้านการบริหารกลุ่ม คือ สมาชิกควรมีการติดตามผลการดำเนินการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดการประชุม สมาชิกควรเพิ่มเติมความรู้ด้านตลาดให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้มาช่วยพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา ให้ตลาดรองรับผลิตภัณท์ได้มากยิ่งขึ้น

8) ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน คือ ควรมีการจัดอบรมความรู้ด้านการแปรรูป และด้านการตลาด จากภาครัฐ และรัฐควรมีการสนับสนุนเงินทุนปลอดดอกเบี้ยให้กลุ่ม

4.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ SWOT แล้วนำข้อมูลมากำหนดแนวทางในการพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีรายละเอียด

จุดเด่นหรือจุดแข็ง คือ สภาพดินเหมาะสมกับการปลูกข้าว มีระบบส่งน้ำชลประทานทั้งหมด มีภูมิปัญญาด้านการปลูกข้าวที่ดี คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง มีการจดทะเบียนกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน สมาชิกบางรายผ่านการรับรองระบบการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) และข้าวอินทรีย์

จุดอ่อน คือ ยังขาดความร่วมมือของสมาชิก การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่หลากหลายทำให้การจัดการยาก และขาดการจดบันทึกอย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

โอกาส คือ ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน อยู่ใกล้แหล่งรับซื้อ มีหน่วยงานราชการสนับสนุนความรู้ พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินการ

อุปสรรค คือ ปัญหายาธรรมชาติ โรค แมลงศัตรูพืช นโยบายการเชื่อมโยงตลาดของภาครัฐยังไม่ชัดเจน

4.2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมรวม TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของกลุ่ม
มีดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกันเพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก ดังนี้

1) โดยการมีระบบการจัดการน้ำที่ดีสามารถจัดการระบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเทคโนโลยีการลดต้นทุนอื่นๆ ตามที่ภาครัฐแนะนำเช่น เครื่องโรยข้าว การปรับระดับพื้นที่ด้วยเลเซอร์ ช่วยให้สมาชิกลดต้นทุนการผลิตได้

2) โดยมีการวางแผนการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด

3) สามารถรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิต มีอำนาจต่อรองตลาด

4) สามารถขอการรับรองการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) แบบกลุ่มได้ เพิ่มความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและสามารถนำพาสมาชิกทั้งหมดไปสู่เป้าหมายการผลิตข้าวปลอดภัย

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและอุปสรรคมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน เนื่องจากกลุ่มนาแปลงใหญ่มีจุดแข็งและประสบกับสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดภายนอก แต่กลุ่มนาแปลงใหญ่สามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ป้องกันข้อจำกัดภายนอกได้ โดยการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค และแมลงศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อปลูกข้าวในสภาพดินที่เหมาะสม คณะกรรมการต้องรู้จักการเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน นาแปลงใหญ่ที่อื่นๆ และผู้ประกอบการเข้าด้วยกันกับนาแปลงใหญ่บ้านทับยา

กลยุทธ์การอนุรักษ์ (WO Strategy) เป็นการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มนาแปลงใหญ่มีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ได้ ดังนี้

1) โดยการสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชน จนสามารถสร้างเครือข่ายด้านการตลาดได้อย่างดี

2) โดยภาครัฐให้การฝึกอบรมการบริหารจัดการด้านการตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และความหลากหลายทางผลิตภัณฑ์ เป็นโอกาสให้ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพให้แก่สมาชิกกลุ่ม

กลยุทธ์การตั้งรับ (WT Strategy) เป็นสถานการณ์ที่กลุ่มนาแปลงใหญ่พยายามให้มีจุดอ่อนต่ำที่สุดและมีอุปสรรคต่ำที่สุด ดังนี้

1) โดยการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้านการผลิต และการตลาดให้แก่สมาชิก

2) โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิต การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค แมลงศัตรูพืช

3) โดยการแนะนำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงต้นทุนการผลิต ด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี สภาพทั่วไปของพื้นที่ ตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสมต่อการทำนา มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์เป็นพื้นที่ชลประทาน มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน มีพื้นที่ติดต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560) ที่กำหนดให้คัดเลือกพื้นที่โดยพิจารณาจากกรณีแหล่งน้ำในการผลิต เช่น พื้นที่ชลประทาน มีบ่อบาดาล ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นกับชนิดสินค้าที่ ดำเนินการด้วย ซึ่งบางสินค้าอาศัยน้ำฝนในการผลิต เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา

2. การบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

1) การบริหารกลุ่ม มีการจัดประชุมประจำเดือนละ 1 ครั้ง มีการกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ให้สมาชิกถือปฏิบัติ ตามแผนที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ อัมรินทร์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน มีระเบียบข้อบังคับชัดเจน มีแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

2) การจัดการตลาด กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดในการสนับสนุนองค์ความรู้ต่างๆในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยมีช่องทางการจำหน่าย หลายช่องทางเช่น ตลาดประชารัฐ ตลาดออนไลน์ โรงพยาบาลอินทร์บุรี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ จิรจุม มงคล (2557) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีความสนใจในภาพรวมเรื่องตลาดมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ช่องทางในการจัดจำหน่ายและการจัดการสินค้า การเพิ่มมูลค่าสินค้า การจัดหาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์

3) การจัดการกองทุนกลุ่ม มีการระดมทุนจากสมาชิกขั้นต่ำคนละ 100 บาท และมีการปันผลคืนแก่สมาชิก โดยดูจากหุ้นที่สมาชิกได้ลงทุนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ อัมรินทร์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เริ่มต้นจากการระดมเงินทุนจากสมาชิก

4) การเรียนรู้ การที่กลุ่มนาแปลงใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในการผลิต การแปรรูปและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ต้องได้รับการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติที่ดี และสม่ำเสมอ จะทำให้กลุ่มนาแปลงใหญ่ที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาตัวเอง และกลุ่มเพื่อต่อสู้แข่งขันในตลาดโลกต่อไปได้ มีการศึกษาดูงานภายในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรอินทร์บุรี เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สัจจา บรรจงศิริและคณะ (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า การจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ในรูปของโรงเรียนเกษตรกร การเรียนรู้ภายในกลุ่ม การทดลองด้วยตนเอง และ การศึกษาดูงานเรื่องเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์และวิธีการปลูกข้าว

5) การจัดการผลิต มีการวางแผนการในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผลิตข้าวพันธุ์ที่ตลาดต้องการ และมีเพียงพอต่อความต้องการของตลาด วางแผนการเพาะปลูกให้เหมาะสมรอดพ้นจากภัยธรรมชาติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

3. การจัดการห่วงโซ่อุปทานกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มนาแปลงใหญ่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมจาก ต้นน้ำ คือการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ลดต้นทุนการผลิต ปราศจากโรคและแมลงศัตรูพืช โดยการบริหารจัดการของกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีการอบรมเพิ่มความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยายังได้รับการสนับสนุนในด้านต่างอย่างดีจากภาครัฐ ในส่วนของกลางน้ำ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา มีโรงสีชุมชนสามารถผลิตข้าวสาร และข้าวกล้องให้แก่สมาชิกได้ นับเป็นกลุ่มที่มีความก้าวหน้าต่อเทคโนโลยีการผลิตข้าวเป็นอย่างดี มีความสามารถด้านการแปรรูปข้าวเป็นขนมได้ ทั้งนี้ยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์สินค้าเป็นของตนเองได้ ในส่วนของปลายน้ำ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา มีการเชื่อมโยงตลาดกับโรงสี และหน่วยงานของรัฐ มีหน้าร้านที่แจ่มจอลล์ มีการออกบูธ/งานแสดงสินค้า เพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านเฟสบุ๊ค ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ ไสยาแดง และคณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องโครงการศึกษาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของลำไยสดในประเทศไทย พบว่า การเชื่อมโยงสินค้าการตลาดระหว่างเกษตรกรหรือกลุ่มผู้ผลิตและผู้ซื้ออย่างเป็นระบบ โดยนำระบบสารสนเทศติดต่อสื่อสารสามารถทำการซื้อขายได้ล่วงหน้าหรือสามารถทำการซื้อขายได้เลย ณ ขณะนั้นไม่ก่อให้เกิดความล่าช้า นับว่าเป็นกลุ่มที่ไม่หยุดนิ่ง พยายามหาช่องทางการผลิต แปรรูป และจำหน่าย ใหม่ๆ อยู่เสมอ

4. ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี

1) ปัญหาด้านการผลิตสมาชิกมีการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่หลากหลายซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการและปัญหาน้ำท่วมทุกปี ด้านการตลาด สมาชิกยังไม่นิยมปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เนื่องจากได้ผลผลิตน้อย แต่เป็นพันธุ์ที่สามารถแปรรูปและจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าพันธุ์อื่นๆ เป็นพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการ มีตลาดรองรับที่แน่นอน ด้านการบริหารกลุ่มสมาชิกขาดการประชุมที่ต่อเนื่องทำให้การรับข้าวสารไม่ดีพอจนอาจเกิดการเข้าใจผิดได้ สมาชิกยังขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มแม้ว่ากลุ่มจะให้ราคาดีกว่า แต่เชื่อมั่นในโรงสีมากกว่า

2) ข้อเสนอแนะ รัฐควรมีการเชื่อมโยงตลาดทั่วไปกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ให้ได้อย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ส่วนราชการ สถานประกอบการ โรงพยาบาล ใช้ข้าวที่ผ่านมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกรโดยตรง ด้านการบริหารกลุ่ม สมาชิกควรมีการติดตามผลการดำเนินการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดการประชุม สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ด้านตลาด

3) แนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ต้องมีการพัฒนาในด้านการผลิต ได้แก่ การเลือกใช้พันธุ์ดีเป็นที่ต้องการของตลาด ด้านการตลาดและด้านการแปรรูป ควรมีการอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่สมาชิกมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการกลุ่มควรมีการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการผลิต กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา มีระบบการจัดการน้ำที่ดีสามารถจัดการระบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเทคโนโลยีการลดต้นทุนอื่นๆ ตามที่ภาครัฐแนะนำเช่น เครื่องโรยข้าว การปรับระดับพื้นที่ด้วยเลเซอร์ ช่วยให้สมาชิกลดต้นทุนการผลิตได้ มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด สามารถรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิต มีอำนาจต่อรองตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

2. ด้านการตลาด กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยาควรขอการรับรองการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) แบบกลุ่มเพิ่มเติมให้แก่สมาชิกทุกราย เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและสามารถนำพาสมาชิกทั้งหมดไปสู่เป้าหมายการผลิตข้าวปลอดภัยได้

3. ด้านการพัฒนา กลุ่ม คณะกรรมการของกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยาต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน นาแปลงใหญ่ที่อื่นๆ และผู้ประกอบการเข้าด้วยกัน มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดให้แก่สมาชิกมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิต การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค แมลงศัตรูพืชแนะนำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงต้นทุนการผลิต ด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน ภาครัฐให้การฝึกอบรมการบริหารจัดการด้านการตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และความหลากหลายทางผลิตภัณฑ์ เป็นโอกาสให้ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพให้แก่สมาชิกกลุ่ม

4. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่ต่อไป

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่ององค์ประกอบและสาเหตุที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร มีการพัฒนาการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไป

6. ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3 / DRAWER0 5 7 / GENERAL/DATA0000/00000233.PDF>.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560 จาก :http://www2.moac.go.th/ewt_news.php?nid=19683.

กรมการข้าว. (2560). คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. กรุงเทพมหานคร

กรมการข้าว.(2561). แผนการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกรมการข้าว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561. เอกสารนำเสนอในที่ประชุมสมัชชาของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว กรมการข้าว วันที่ 30 ตุลาคม 2560 ณ โรงแรมมารวย การ์เด็น.กรุงเทพมหานคร.

จิรวุฒ มงคล. (2557). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร. ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

รัฐฉันท อัมรินทร์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภอดอนตาล จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

สัจจา บรรจงศิริและคณะ.(2549). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน. แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี.(2560). โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. เอกสารนำเสนอในที่ประชุมการตรวจราชการโครงการตามแผนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วันที่ 21 ธันวาคม 2560 ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรี, สิงห์บุรี.

อภิชาติ โสภางแดง และคณะ. (2551). โครงการศึกษาระบบการจัดการโซ่อุปทานของลำไยสดในประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เชียงใหม่. หน้า บ1.

